

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

SKRIVELSE

2017-10-05

Ärendenr:

NV-08698-16

Nod för Århuskonventionens Clearinghouse

Regeringsuppdrag 2017

Förord

Naturvårdsverket har i sitt regleringsbrev för 2017 fått regeringsuppdraget ”Nod för Århuskonventionens Clearinghouse”.

Regeringsuppdraget har redovisats till Miljö- och energidepartementet i oktober 2017.

Redovisningen är beslutad av generaldirektör Björn Risinger.

Innehåll

FÖRORD	4
1 SAMMANFATTNING	6
2 NATURVÅRDSVERKETS FÖRSLAG	7
3 INLEDNING	8
3.1 Om regeringsuppdraget	8
3.2 Århuskonventionen	8
3.3 Mål och syfte för uppdraget	9
3.4 Genomförande	9
4 VERKSAMHETSANALYS	10
4.1 Vad avser FN och EU med miljöinformation?	10
4.2 Vad är ett clearinghouse?	11
4.3 FN:s clearinghousemekanismer inom miljöområdet – exempel	12
4.4 Hur har de svenska noderna för FN:s clearinghouse realiserats?	12
4.5 Hur fungerar Århuskonventionens clearinghouse-mekanism?	13
4.6 Hur har andra länder implementerat sin nationella nod för Århuskonventionen?	16
4.7 Hur resonerar vi i Sverige om ”Smartare miljöinformation”?	19
4.8 Naturvårdsverkets rekommendation	21
5 NATURVÅRDSVERKETS FÖRSLAG FÖR EN LÖSNING PÅ KORT SIKT	23
5.1 Föreslagen lösning	23
5.2 Innehåll och funktionalitet i noden	24
5.3 Teknik	25
5.4 Genomförande	25
6 KÄLLFÖRTECKNING	26
BILAGA 1. ÅRHUSKONVENTIONEN I EU-RÄTTEN	27
BILAGA 2. FN:S CLEARINGHOUSE-MEKANISMER	28
BILAGA 3. HUR HAR DE SVENSKA NODERNA FÖR FN:S CLEARINGHOUSE REALISERATS?	31
BILAGA 4. VÄGLEDNING FÖR NATIONELLA NODER	34

1 Sammanfattning

Naturvårdsverket har haft i uppdrag att analysera och redovisa olika alternativ för hur en svensk nationell nod för Århuskonventionens clearinghouse-mekanism kan skapas.

Århuskonventionens clearinghouse-mekanism syftar till att sprida information om konventionens tre pelare (allmänhetens tillgång till miljöinformation, rätt till deltagande i beslutsprocesser samt tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor) och att bl.a. förmedla nyheter, goda exempel och rättsfall av prejudicerande karaktär.

Århuskonventionens clearinghouse, som finns tillgängligt på <https://aarhusclearinghouse.unece.org/>, består av en central nod med olika funktioner för att tillgängliggöra information, i kombination med nationella noder för konventionens olika parter.

Naturvårdsverket har utrett möjligheterna för att skapa en nationell nod ur två perspektiv, dels på kort sikt, dels på lång sikt med den fortsatta digitala utvecklingen hos myndigheter inom miljöområdet i åtanke.

Vi rekommenderar i ett första steg en lösning på kort sikt, där tillgänglig teknik utnyttjas och en nationell nod inrättas inom ramen för den befintliga webbplatsen naturvardsverket.se. Viktiga skäl för detta är möjligheten att genomföra förslaget i närtid, och att det ger fördelar ur sökperspektiv. Nationella noder för ett par andra clearinghouse-mekanismer finns också redan idag inom naturvardsverket.se, och en samlad hemvist för noderna kan på sikt bidra till en ensad form och användarupplevelse. Ett annat viktigt ställningstagande är att nodens utformning inte får lägga hinder i vägen för andra lösningar som på längre sikt kan bli lämpligare, som t.ex. myndighetsgemensamma webbplatser.

I den vägledning som ges från konventionens sekretariat beskrivs informationsinnehåll och olika funktioner som bedöms vara av intresse i en nationell nod. Samtidigt betonas att utformningen av de nationella noderna kan återspegla lokala behov och förhållanden.

I uppbyggnaden av den nationella svenska noden är huvudprincipen att bygga på länkar till olika informationsägare, enligt samma modell som för den centrala noden. Främst innebär detta att länka till andra informationsansvariga myndigheter, och i vissa fall till organisationer och andra relevanta informationssamlade aktörer.

2 Naturvårdsverkets förslag

Naturvårdsverket föreslår att en svensk nationell nod för Århuskonventionens clearinghouse-funktion upprättas inom ramen för webbplatsen naturvardsverket.se.

Noden bygger på länkar till informationsansvariga myndigheter och vissa berörda organisationer, och tillämpar därmed samma princip som den centrala clearinghouse-noden.

INNEHÅLL OCH FUNKTIONALITET I EN NATIONELL SVENSK NOD BÖR BESTÅ AV:

- Svensk- och engelskspråkig beskrivande text om konventionen och dess tre pelare, det tillhörande PRTR-protokollet och GMO-tillägget, samt hur Sverige tillämpar innehållet i konventionen
- Länk till den centrala noden och FN:s webbplats för konventionen
- Länkar till webbsidor på myndigheter som har informationsansvar enligt svensk författning, och till vissa organisationer m.fl.
- Möjlighet att dela webbsida via sociala medier och e-post
- Möjlighet att lyssna på innehållet på svenska och engelska
- Möjlighet att ta del av information på teckenspråk
- Funktioner för intern uppföljning av sidornas användning.

3 Inledning

3.1 Om regeringsuppdraget

I 2017 års regleringsbrev¹ har Naturvårdsverket fått regeringsuppdraget ”Nod för Århuskonventionens Clearinghouse”.

Uppdragets lydelse

Nod för Århuskonventionens Clearinghouse

Naturvårdsverket ska analysera och redovisa olika alternativ för hur en nod gentemot Århuskonventionens Clearinghouse kan skapas vid Naturvårdsverket. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 31 oktober 2017.

3.2 Århuskonventionen

Århuskonventionen² handlar om förhållandet mellan myndigheter och medborgare i fråga om miljöinformation och inflytande på miljöbeslut. Konventionen har arbetats fram inom FN:s ekonomiska kommission för Europa (UNECE), och har tre pelare; allmänhetens tillgång till miljöinformation, allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesser som rör miljön samt tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor. Konventionen har genomförts i EU-rätten genom ett antagande av ett antal direktiv och en förordning. En beskrivning av vilka bestämmelser det gäller finns i bilaga 1, ”Århuskonventionen i EU-rätten”.

Århuskonventionen skiljer sig från andra konventioner genom att den kopplar samman frågor om mänskliga rättigheter och miljön. Utgångspunkten i konventionen är att ett tillfredsställande miljöskydd är väsentligt för att medborgarna ska kunna åtnjuta grundläggande mänskliga rättigheter. Var och en har rätt att leva i en miljö som är förenlig med hälsa och välbefinnande, och var och en har skyldighet att skydda och förbättra miljön för nuvarande och kommande generationer. Konventionen utgår från att ett större deltagande från allmänhetens sida leder till en bättre miljö och innebär därför att allmänheten ska garanteras vissa medborgerliga och politiska rättigheter. Konventionen skiljer sig från andra miljöavtal genom att den ålägger parterna skyldigheter i förhållande till allmänheten. Andra miljöavtal innehåller främst skyldigheter som gäller förhållandet parterna emellan.³

Sverige ratificerade Århuskonventionen 2005. Till konventionen finns ett protokoll, det s.k. PRTR-protokollet (Protocol on Pollutant Release and Transfer

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Naturvårdsverket.

² Konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, (SÖ 2005: 28).

³ Prop. 2004/05:65 s 18.

Registers, även kallat Kiev-protokollet) och ett tillägg, det s.k. GMO-tillägget. Sverige har ratificerat både protokollet och tillägget. I Sverige har protokollet genomförts genom utsläppsregistret ”Utsläpp i siffror”, som finns på Naturvårdsverkets webbplats naturvardsverket.se.

3.3 Mål och syfte för uppdraget

Syftet med regeringsuppdraget är att fram ett **förslag** för utformningen av en svensk nod för Århuskonventionens Clearing house som bidrar till att:

- uppfylla konventionens mål om allmänhetens tillgång till miljöinformation, allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesser som rör miljön samt tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.
- bidra till att uppfylla Sveriges åtagande som part i konventionen, som deltagande nation och som medlemsland i EU.

3.3.1 Avgränsning

Uppdraget ska ta fram ett alternativ för nod som är lämpligt att genomföra med dagens förutsättningar gällande myndighetsgemensam digital information. Fortsatt utveckling inom området kan leda till att noden utformas på annat sätt på några års sikt. Inom ramen för uppdraget beskrivs en möjlig utformning av noden, men genomförandet av noden ligger inte inom ramen för regeringsuppdraget.

3.4 Genomförande

Regeringsuppdraget har genomförts som ett projekt inom Naturvårdsverket. Therese Nordenvall (huvudskribent) och bl.a. Magnus Kull, Linda Linderholm samt Ninni Borén har deltagit i arbetet. Katrin Nilsson Taylor har varit projektledare. Extern information under arbetets gång har lämnats vid samverkansforum kopplade till Naturvårdsverkets uppdrag att verka för ”Digitalt först – för smartare miljöinformation”, inklusive Miljöskyddsforum och Naturforum. Kontakt har tagits med Århuskonventionens sekretariat i Genève.

4 Verksamhetsanalys

4.1 Vad avser FN och EU med miljöinformation?

MILJÖINFORMATION

Begreppet miljöinformation definieras i *Århuskonventionen* och i *Direktivet om allmänhetens tillgång till miljöinformation*. Båda dessa rättsakter har rättsverkan i Sverige – eftersom Sverige dels är ratificerande part till Århuskonventionen och dels är medlem i EU som är ratificerande part till konventionen.

Definition enligt Århuskonventionen - Artikel 2, punkt 3

miljöinformation: all information i skriftlig form, bild- eller ljudform, elektronisk form eller annan materiell form om

- a) tillståndet för olika delar av miljön, som luft och atmosfär, vatten, jord, mark, landskap och naturområden, biologisk mångfald och dess delar, inbegripet genetiskt modifierade organismer, och samspelet mellan dessa delar,
- b) faktorer som substanser, energi, buller och strålning samt verksamheter eller åtgärder, inbegripet förvaltningsåtgärder, miljöavtal, riktlinjer, lagstiftning, planer och program, som påverkar eller troligtvis påverkar de delar av miljön som anges i a, samt kostnads och nyttoanalys och andra ekonomiska analyser och antaganden som används i beslutsfattandet på miljöområdet,
- c) tillståndet för människors hälsa och säkerhet, livsvillkor, kulturmiljöer och byggnadsverk, i den mån de påverkas eller kan påverkas av tillståndet för miljöns beståndsdelar eller, genom dessa beståndsdelar, av de faktorer, verksamheter eller åtgärder som avses i b.

Definition enligt Direktivet om allmänhetens tillgång till miljöinformation – Art 2, punkt 1

miljöinformation: all information i skriftlig form, bild- eller ljudform, elektronisk eller annan materiell form om

- a) tillståndet för olika delar av miljön, som luft och atmosfär, vatten, mark, land, landskap och naturområden, inbegripet våtmarker, kust- och havsområden, biologisk mångfald och dess delar, inklusive genetiskt modifierade organismer, och samspelet mellan dessa delar,
- b) faktorer som substanser, energi, buller, strålning eller avfall, inklusive radioaktivt avfall, utsläpp i luften, utsläpp i vattnet och andra utsläpp i miljön som påverkar eller troligtvis påverkar de delar av miljön som anges i a,
- c) åtgärder (inklusive förvaltningsåtgärder) som policy, lagstiftning, planer, program, miljöavtal och verksamhet som påverkar eller troligtvis påverkar de delar och faktorer som anges i a och b samt åtgärder eller verksamheter som är avsedda att skydda dessa delar,
- d) rapporter om genomförandet av miljölagstiftningen,
- e) kostnads- och nyttoanalys och övriga ekonomiska analyser och antaganden som

används inom ramen för de åtgärder och verksamheter som anges i c, och f) tillståndet för människors hälsa och säkerhet, inbegripet förorening av livsmedelskedjan, när det är relevant, villkoren för mänskligt liv, kulturplatser och byggnader i den utsträckning de påverkas eller kan påverkas av tillståndet i de delar av miljön som anges i a eller, genom dessa delar, av någon av de faktorer som anges i b och c.

BEGREPPET ALLMÄNHETEN

Definition enligt Europaparlamentets och rådets förordning(EG) nr 1367/2006 Om tillämpning av bestämmelserna i Århuskonventionen – artikel 2, punkt 1 b.

Allmänheten: en eller flera fysiska eller juridiska personer samt föreningar, organisationer eller grupper bestående av fysiska eller juridiska personer.

4.2 Vad är ett clearinghouse?

“The term "clearinghouse" refers to a mechanism or institution that brings together seekers and providers of goods, services or information, thus matching demand with supply.”⁴ Av citatet, hämtat från beskrivningen av clearinghouse-funktionen för Konventionen om biologisk mångfald, framgår att ett clearinghouse inte nödvändigtvis behöver vara digitalt, och att innehållet styrs av efterfrågan.

I syfte att underlätta för parter att efterleva FN:s traktat används ibland ett digitalt verktyg som FN kallar ”a clearinghouse mechanism”.

Ett digitalt clearinghouse avser specifika traktat (t.ex. en eller flera konventioner eller protokoll) och utgörs av en av sekretariatet administrerad central webbplats som innehåller information och länkar till information; kontaktpunkter och kontaktpersoner samt verktyg.

Informationen kan exempelvis avse:

- vetenskaplig information inom traktatets område,
- juridisk information om traktatets implementering hos parterna
- administrativ information om planerade arbetsmöten och traktatets vidareutveckling
- verksamhetsmässig och teknisk information om best practice vid parternas genomförande
- gemensamma register och kodlistor
- parternas nationella rapporter om genomförandet

Verktygen kan t.ex. avse digitala samverkansytor, diskussionsforum, sociala medier, RSS-nyheter och rapporteringsverktyg.

För flera traktat ställs det krav på att parterna, utöver att förse den centrala clearinghouse-noden med nationell information, ska etablera egna nationella clearinghouse-noder och länka dessa till den centrala noden.

⁴ Från beskrivningen av The Biosafety Clearinghouse: <http://bch.cbd.int/about/#modalities>.

FN:s syfte med clearinghouse-mekanismen är att inhämta, sprida och dela information och best practice mellan:

- olika arbetsgrupper för traktatet
- FN och parter till traktatet
- olika parter till traktatet och till
- intresserad allmänhet, samt
- intresserade organisationer

4.3 FN:s clearinghousemekanismer inom miljöområdet – exempel

FN använder sig idag av clearinghouse-mekanismer för bl.a. följande traktat inom miljöområdet:

- The Convention on Biological Diversity (Konventionen om biologisk mångfald)
- The Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization to the Convention on Biological Diversity (Nagoyaprotokollet)
- The Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity (Cartagenaprotokollet)
- The Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants (Stockholmskonventionen)
- The Rotterdam Convention on the Prior Informed Consent Procedure for Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade (Rotterdamkonventionen)
- The Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and Their Disposal (Baselkonventionen)

I bilaga 2 finns detaljerade beskrivningar av dessa clearinghouse-mekanismer, webbadresser till centrala noder och svenska nationella noder, samt en genomgång (inkl. länkar) av vilken typ av innehåll och funktioner de olika centrala clearinghouse-noderna har.

4.4 Hur har de svenska noderna för FN:s clearinghouse realiserats?

Svenska noder för de ovan nämnda clearinghouse-mekanismerna har genomförts på lite olika sätt, ett par av dem genom webbsidor på naturvardsverket.se. Den gemensamma clearinghouse-mekanismen för Stockholm-, Rotterdam-, och Baselkonventionerna saknar nationella noder. Referensen till den svenska nationella noden för Cartagenaprotokollets clearinghouse-funktion leder till en webbplats som inte längre existerar.

I bilaga 3 finns en detaljerad genomgång av hur de olika svenska clearinghouse-noderna för traktaten har realiserats, gällande bl.a. typ av innehåll, exempel på länkar, vilka funktioner som finns tillgängliga etc.

4.5 Hur fungerar Århuskonventionens clearinghouse-mekanism?

Länder som är parter till Århuskonventionen uppmanas att bidra till clearinghouse-mekanismen genom att upprätta nationella noder. Som stöd för detta finns bl.a. de krav och rekommendationer som redovisas nedan.

4.5.1 FN:s ”krav” så som de uttrycks i konventionen

Att det ska upprättas ett clearinghouse för Århuskonventionen nämns inte direkt i konventionen. Grunden i konventionen för att parterna ska samla in och sprida miljöinformation finns i artikel 5⁵. Det innebär bl a att myndigheterna ska tillgängliggöra information till allmänheten publicera eller på annat sätt sprida viss särskild miljöinformation till allmänheten. I konventionen exemplifieras vilka praktiska åtgärder som kan vidtas, t.ex. göra förteckningar och register kostnadsfritt tillgängliga, krav på tjänstemän att vara allmänheten behjälplig samt fastställande av kontaktställen. Konventionen ställer också krav på hur myndigheterna ska organisera och uppdatera miljöinformation som är relevant för deras verksamhet, att tjänstemän skall bistå allmänheten vid informationsökning, det skall upprättas förteckningar över offentliga myndigheter och fastställas förfaranden som garanterar att rätten till tillgång till miljöinformation kan tillämpas i praktiken.

I det första partsmötet för konventionen som hölls den 21-23 oktober 2002, Luccadeklarationen, punkten 20 regleras frågan om ett clearinghouse. Av punkten 20 framgår: *“We encourage Parties to draw as necessary upon available assistance mechanism, such as the capacity-building service and clearinghouse mechanism, to overcome obstacles to the full application of the convention”.*

Frågan om clearinghouse togs även upp på tredje partsmötet i Riga, 11-13 juni 2008. *“The Aarhus Clearinghouse for Environmental democracy has proven itself as a leading portal to a wide range of information relevant to the themes of the convention. We welcome the growth in both its content and usage, and encourage the secretariat and the focal points for the national nodes to continue to work with this valuable resource.”*

I beslutsförslagen⁶ vid partsarbetsgruppsmötet i Geneve i april 2017, inför Århuskonventionens partsmöte i Montenegro i september 2017, finns gällande stöd för tillgång till miljöinformation följande skrivningar:

⁵ Prop. 2004/05:65 6.6 Insamling och spridning av miljöinformation.

⁶ https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/wgp/WGP-21/Documents/CRP/CRP1.DD_on_AI_as_approved_at_the_meeting.pdf.

“3. Also welcomes initiatives by Parties, signatories, partner organizations, and other stakeholders to create single web access points, conceived to be user-friendly, that aggregate data and information resulting from different reliable sources;”

“ 8. Calls on Parties, signatories, international organizations, non-governmental organizations and other stakeholders to continue sharing good practices, case studies, project outcomes and other useful material through the Aarhus Clearinghouse and online databases, and to support the development of national nodes;”.

4.5.2 FN:s ”krav” så som de uttrycks i rekommendationer

Partsmötet⁷ för konventionen har (2005) fattat beslut om ”Recommendations” som en juridiskt icke-bindande vägledning för parterna – som man uppmanar parterna att följa.

I dessa rekommendationer anges bl.a. att parterna ska:

- Tillhandahålla information på det egna språket/språken samt åtminstone den information som är relevant ur ett internationellt perspektiv, på engelska.
- Skapa och förvalta en nationell webbsida/webbplats (nationell clearinghouse-nod) med information om det egna landets implementering av Århuskonventionen.
- Utse kontaktpunkter som ansvarar för att:
 1. samla in, hantera och uppdatera informationen i den nationella noden;
 2. förse den centrala clearinghouse-noden med information, och
 3. sprida information till allmänheten om clearinghouse-mekanismen.
- Etablera förmåga (resurser, kompetens...) hos tjänstemän i offentlig sektor att hantera och uppdatera information för den nationella noden och för att förse den centrala noden med nödvändig information.

4.5.3 Vägledning om nationella noder från sekretariatet

Konventionens sekretariat har sammanställt ett dokument med vägledning till administratörer av nationella noder. Dokumentet ”Draft Guidance for National Nodes of the Clearinghouse Mechanism”, utarbetades 2013-2014, men är inte beslutat. Innehållet följer de rekommendationer som redovisats i avsnittet ovan, kompletterat med närmare beskrivning av vilken typ av innehåll och funktioner

⁷DECISION II/3

ON ELECTRONIC INFORMATION TOOLS AND THE CLEARING-HOUSE MECHANISM adopted at the second meeting of the Parties held in Almaty, Kazakhstan, on 25-27 May 2005.

som sekretariatet bedömer som önskvärt att de nationella noderna innehåller. För ett utdrag, se bilaga 4.

Se även under avsnittet ”Hur har andra länder implementerat sina nationella noder för Århuskonventionen?”.

4.5.4 Århuskonventionens centrala clearinghouse-nod

Århuskonventionens centrala clearinghouse-nod utgörs av webbplatsen Aarhus Clearinghouse for Environmental Democracy, med webbadressen <https://aarhusclearinghouse.unece.org/>

En viktig princip för Århuskonventionens clearinghouse är att åtkomst till informationen ska ske genom delning av länkar. Det är inte meningen att clearinghouse-funktionen ska fungera som ett elektroniskt referensbibliotek eller ”dokumentförvaring”.

MÅL FÖR ÅRHUSKONVENTIONENS CLEARINGHOUSE-MEKANISM

Målet för clearinghouse-mekanismen är att genom användandet av elektroniska verktyg främja ett nyttigt delande av nationell och internationell information, i samband med tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser samt tillgång till rättslig prövning, på ett effektivt, enkelt och välstrukturerat sätt.⁸ Vikten av att dela information länder emellan för att främja utvecklingen av det ”miljödemsokratiska” arbetet betonas i de texter som presenterar clearinghouse-webbplatsen;

“Easy access to information on how countries are implementing the Aarhus Convention can provide an invaluable source of inspiration.”⁹

INNEHÅLL I AARHUS CLEARINGHOUSE

Webbportalen ska lyfta fram information om lagar, tillämpningar av konventionens bestämmelser och andra förfaranden som har ett relevant samband med konventionens tre pelare.

Utöver detta tillhandahåller Århuskonventionens clearinghouse information som är relevant för genomförandet av princip 10 i Riodeklarationen¹⁰, på global, regional och nationell nivå över hela världen. Principen antogs under FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992 och anger att miljöfrågor hanteras bäst när alla berörda medborgare deltar på lämplig nivå.

Århuskonventionen och det tillhörande PRTR-registret är de enda juridiskt bindande internationella styrmedlen för miljödemokrati för att tillämpa Riodeklarationens princip 10. Överenskommelserna anses vara ett viktigt ramverk för regeringar i arbetet att engagera allmänheten i att genomföra Agenda 2030 för hållbar utveckling.

⁸ Draft Guidance for National Nodes of the Clearinghouse Mechanism, 2013. (Översättning).

⁹ <https://aarhusclearinghouse.unece.org/about-the-clearinghouse>.

¹⁰ Riodeklarationen, 1992 <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>.

MÅLGRUPP

Målgruppen för Århuskonventionens webbportal är bred, och inkluderar användare som är parter till konventionen, andra länder och mellanstatliga organisationer, ideella organisationer, internationella finansinstitut, den ”akademiska världen”, affärsvärlden och den breda allmänheten.

FUNKTIONER OCH INFORMATIONSFÖRSÖRJNING

Den centrala clearinghouse-noden innehåller funktionalitet för att parterna ska kunna mata in nationell information i form av nationalrapporter, prejudicerande domstolsavgöranden, nyheter och resurser. Med resurser avses t.ex. IT-stöd och handböcker. Olika bidrag till den centrala webbplatsen kan lämnas av en rad olika aktörer, i princip är det öppet för alla att bidra. Antingen delar konventionssekretariatet ut administrativa rättigheter, eller så skickas materialet in till sekretariatet med en begäran om att det ska publiceras. Materialet granskas av sekretariatet innan publiceringen. National Focal Points (NFP) för konventionen får administrativa rättigheter med automatik. I Sverige finns NFP-funktionen hos Miljö- och energidepartementet.

Det svenska bidraget till den centrala clearinghouse-noden är blygsamt. Från svenskt håll förekommer under 2017 något enstaka inlägg under ”Latest news and resources” från ett par svenska NGO:s. Under Resources finns en del svenska inlägg, men en övergripande kontroll visar att de flesta länkarna för svenska resurser leder till webbsidor som inte längre existerar. Under rubriken ”Jurisprudence” (Juridik) finns ett antal relativt färskt uppdateringar av tidigare rättsfall från Miljöverdomstolen och Regeringsrätten.¹¹

I den centrala clearinghouse-noden finns också möjlighet att länka till de nationella clearinghouse-noderna.

4.6 Hur har andra länder implementerat sin nationella nod för Århuskonventionen?

I den vägledning som konventionens sekretariat sammanställt för administratörer av nationella noder återfinns bl.a. önskemål om informationsinnehåll och funktionalitet, se bilaga 4. Det framhålls dock att utformningen av de nationella noderna kan återspegla lokala behov och förhållanden.

4.6.1 Nationella noder

Århuskonventionen trädde i kraft 30 oktober 2001. Konventionen har (mars 2017) ratificerats av 47 parter (46 stater samt EU).

Av de 46 parter som utgörs av stater har 12 stater publicerat nationella clearinghouse-noder länkade till UNECE:s centrala clearinghouse-nod. I tabell 1

¹¹ Numera Mark- och Miljööverdomstolen och Högsta förvaltningsdomstolen.

nedan följer en beskrivning av dessa tolv nationella noder. Uppgifterna är insamlade i **mars 2017, med viss uppdatering i september 2017.**

Tabell 1. Översikt: Noder för Århuskonventionens Clearinghouse i andra länder

Land	Innehåll	Funktioner	Språk (enl. ISO 639-1)	Övrigt
Kirgizistan	–	–	–	Ett klick på länken för den nationella noden resulterar i ett felmeddelande.
Vitryssland	<ul style="list-style-type: none"> •Om konventionen •Om Århus Center •Nyheter •Publikationer •FAQ •Juridisk rådgivning •Länkar till konventionens organ, nationella miljömyndigheter, information om miljön, offentliga organ, klimatarbetet, andra Århus Center •Kontakt 	Ställa fråga via elektroniskt formulär	ru	
Belgien	<ul style="list-style-type: none"> •Nyheter om konventionen •Information om dess tre pelare •Information om PRTR och GMO-tillägget, och om rapportering •Information om implementering i EU och i Belgien •Länkar till offentliga organ och andra organisationer 	<p>Sidan går att dela via Facebook, Twitter, LinkedIn och e-post – och att skriva ut.</p> <p>Myndigheten erbjuder RSS-flöden och nyhetsbrev</p>	nl, fr, de, en	Tydligt att besökaren kommit till Belgiens nationella clearinghouse-nod för Århuskonventionen.
Grekland	<ul style="list-style-type: none"> •Informationssida om webbplatsen "Nationellt nätverk om miljöinformation" •Kontaktuppgifter och länk till Miljö- och energiministeriet, EEA, EIONET •Information om miljöfrågor och hur samråd med allmänheten kan ske 	–	el	Information om olika beslut, strategiska miljökonsekvensbeskrivningar m.m.
Italien	<ul style="list-style-type: none"> •Nyheter om traktatet •Information om dess tre pelare •Information om PRTR och GMO-tillägget •Information om traktatets 	Möjlighet att dela sidan via Facebook och Twitter, samt att skriva ut den.	it	Tydligt att besökaren kommit till Italiens nationella clearinghouse-nod för

	<p>organisation</p> <ul style="list-style-type: none"> •Länkar till publikationer och andra informationssystem •Kontaktuppgifter •Länkar till offentliga organ och andra organisationer •Länk till UNECEs webbsida om konventionen 	<p>Möjlighet att följa ministeriet via Facebook, Twitter och Vimeo samt att kontakta dem via e-post</p>		<p>Århuskonventionen.</p>
Kazakstan	–	–	–	<p>Felmeddelande vid klick på länken.</p>
Litauen	<ul style="list-style-type: none"> •Information om konventionens tre pelare, PRTR och GMO-tillägget •Information om traktatets organisation •Länkar till andra informationssystem •Länkar till rapporter •Länkar till UNECE:s webbsida om konventionen och till den centrala clearinghouse-noden 	<p>Möjlighet att kontakta ministeriet via e-post och att skriva ut sidan.</p>	<p>lt, en</p>	<p>Tydligt att besökaren kommit till Litauens nationella clearinghouse-nod för Århuskonventionen.</p>
Slovakien		<p>Webbplatsen kan delas via Facebook, Myspace, e-post och Twitter samt sparas som Google-bokmärke eller favorit.</p>	<p>sk</p>	<p>Länken går till Enviro-portal – en generell plattform för publicering och sökning av miljöinformation. Information om Århuskonventionen exponeras inte.</p>
Spanien	<p>Information om Århuskonventionen, och om lagstiftning och dokumentation</p> <ul style="list-style-type: none"> •Nationella överensstämmelserapporter •Statistiska rapporter •Ministeriets initiativ •Länkar till bl.a. regionala webbplatser, nyheter, kontaktuppgifter 	–	<p>es</p>	<p>Felaktig länkadress på centrala noden.</p>
Tadjikistan	<p>Information om Århuskonventionen</p>		<p>tg</p>	
Turkmenistan	<p>Länk till Aarhus Center i Turkmenistan (som beskriver konventionens tre pelare)</p>		<p>ru</p>	<p>Länken går till en organisation med experter på miljöområdet som driver projekt och håller utbildningar.</p>
Armenien	<ul style="list-style-type: none"> •Nyheter •Länkar till lokala Århus-centra •Århuskonventionen och relaterade dokument •Nationell lagstiftning 	<p>Webbplatsen kan delas via Facebook, Myspace, Twitter m fl.</p>	<p>hy, en</p>	

4.6.2 Utformning av ländernas noder – några kommentarer

Länderna har valt olika ambitionsnivå vad gäller innehåll, funktioner och språk.

De västeuropeiska länderna har valt engelska som andraspråk medan de östeuropeiska länderna har valt ryska.

Flera länder har tekniska problem med att få ut sin information publikt på grund av brutna länkar.

Belgien utgör ett gott exempel och har skapat en webbsida som är användarvänlig, innehåller relevant information, finns på fyra språk och tillåter användaren att dela sidan via ett antal sociala medier. Noden innehåller obrutna länkar till relevanta informationskällor och kontakter och ger användaren möjlighet att prenumerera på nyheter via RSS-flöden.

4.7 Hur resonerar vi i Sverige om ”Smartare miljöinformation”?

4.7.1 Naturvårdsverkets ansvar

Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde särskilt utveckla, följa upp och samordna arbetet med miljöinformationsförsörjning¹².

Naturvårdsverket har härutöver fått i uppdrag att som utvecklingsmyndighet 2016-2018 bidra till ”smartare” miljöinformation. Uppdraget beskrivs i regeringsbeslutet ”Uppdrag att verka för digitalt först – för smartare miljöinformation”.¹³

- Regeringens syfte med uppdraget är att nå en ökad användning av miljöinformation, att bidra till att möta klimatutmaningarna samt att nå de nationella miljö kvalitetsmålen och generationsmålet.
- Regeringens mål med uppdraget är att förbättra tillgänglighörandet av miljöinformation genom att samverka kring befintlig miljöinformation och att utveckla ny.
- Regeringen anger att Naturvårdsverket ska sträva efter att sätta medborgaren och företagaren i centrum och främja öppen och datadriven innovation.

4.7.2 Förutsättningar för ett modernt Århus clearinghouse i Sverige

Miljöinformation uppkommer och hanteras på lokal, regional och nationell nivå hos flera hundra olika organisationer i Sverige. Under 2017 har i samband med uppdraget om ”Smartare miljöinformation” centrala myndigheter, Sveriges

¹² Förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket Senaste ändringarna (SFS 2017:803) trädde i kraft 1 oktober 2017.

¹³ Regeringsbeslut N2016/02035/EF, NV-02606-16.

kommuner och landsting, utsedda kommuner, länsstyrelserna i förening samt nationella organisationer startat långsiktigt stabila forum, för att bereda och komma överens i gemensamma frågor. Naturvårdsverket har ett nationellt ansvar för att denna samverkan fungerar. Fokus är nytta i Sverige och arbetssättet förutsätter att experter på miljö-, förvaltnings- och avtalsjuridik; verksamhets-, informations- och IT-arkitekter samt kommunikatörer från samverkande organisationer arbetar tillsammans utifrån de krav som exempelvis FN och EU ställer på informationshantering.

Under 2017 har också konkreta mål för förändring formulerats, med grund i den svenska regeringens mål för e-förvaltning, innovation och i miljö kvalitetsmålen:

- Aktörer har integrerat digitalisering i sina ordinarie verksamhetsprocesser
- Alla har rätt miljöinformation för att kunna göra smarta miljöval
- Allmänhet och företagare upplever interaktionen med myndigheter som enkel och smidig
- Allmänheten har insyn i och deltar i myndighetsprocesser, och förstår myndighetsutövningen
- Beslutsfattare på alla nivåer har rätt miljöinformation för att möta de stora samhällsutmaningarna
- Handläggare har rätt miljöinformation i sina ordinarie verksamhetsstödsystem
- Innovatörer tänker och gör nytt baserat på miljöinformation
- Myndigheter samverkar digitalt, har effektiva verksamhetsprocesser och rättssäker informationshantering
- Myndigheter återbrukar modeller, mönster, lösningar och information från EU, offentlig förvaltning och civila aktörer

Utöver mål för förändring arbetar samverkansparterna fram gemensamma förhållningssätt för att ta oss till önskat läge i form av vägledande principer. Bland annat diskuteras:

- Den myndighet som fattar ett beslut ”äger” informationen om och i beslutet – och ansvarar för dess hantering (att uppdatera och tillgängliggöra för de som har rätt att ta del av informationen).
- Information ska merutnyttjas för flera syften.
- Informationsutbyte mellan myndighet/myndighet, myndighet/privatperson, myndighet/annan organisation ska ske genom digital samverkan.
- Allmänhetens/företagarens behov ska stå i centrum.

- Utveckling och förvaltning av lösningar ska ske utifrån ett helhetsperspektiv och ha sin grund i berörda myndigheters utpekade ansvar och befintliga stöd.
- Vid all informationshantering i och mellan myndigheter ska miljöinformation spridas till allmänheten via internet - med beaktande av regelverket för skydd av sekretessbelagda uppgifter och personuppgifter.
- Allmänheten och företagare ska lämna en uppgift en gång, till en myndighet. Därefter ska denna uppgift återanvändas av myndigheter som har rätt till den, istället för att begäras in på nytt.

Sammantaget innebär detta att förutsättningar för att åstadkomma en smart hantering av ett svenskt Århus clearinghouse på längre sikt är goda, genom att berörda aktörer kan komma överens om:

- Vilka publika webbplatser som ska finnas och vem som ansvarar för att fylla dem med information respektive att hålla tekniken
- Ett ensat angreppssätt för alla clearinghouse-mekanismer inom miljöområdet
- Modern teknik med beständiga länkar som inte ändrar utseende eller plötsligt pekar ut någon annan information än den som avsetts.¹⁴

4.8 Naturvårdsverkets rekommendation

4.8.1 Alternativ på kort sikt

Naturvårdsverket rekommenderar på kort sikt ett genomförande av den svenska noden för Århuskonventionens clearinghouse inom ramen för Naturvårdsverkets webbplats naturvardsverket.se. I kapitel 5 redovisas ett förslag till utformning av noden.

Skälen för detta är bl.a. att lösningen uppfyller de rekommendationer som Sverige som part i Århuskonventionen bör leva upp till, den är praktiskt genomförbar utan att stänga vägen för fortsatt utveckling och andra lösningar längre fram, och den tillgodoser användarnas behov på en nivå som bedöms som rimlig. Användarna som kommer till webbplatsen har ofta använt sökmotorer för att hitta svar på en specifik fråga, vilket påverkar navigerings- och sökbeteende. Informationen i noden är då avsedd att snabbt svara på troliga frågor eller slussa vidare till rätt kanal.

¹⁴ Vid publicering av öppna datakällor är det viktigt att identifierare (länkar) inte ändrar utseende eller plötsligt pekar ut någon annan information än den som avsetts, de behöver alltså vara beständiga. Se SKL:s riktlinjer: https://skl.se/download/18.772895e214641fb368dcf000/1403190241384/Rad_gallande_bestandiga_lankar_SKL.pdf.

4.8.2 Alternativ på lång sikt

För att på längre sikt säkra att miljöinformationen hanteras smart – dvs. enligt de förändringsmål och principer som berörda organisationer redan idag samverkar kring – bör demokratiperspektivet särskilt uppmärksammas i det fortsatta arbetet inom ramen för regeringsuppdraget om ”Smartare miljöinformation”. Det bidrar till att ett mer utvecklat och modernt clearinghouse kan etableras längre fram, till större nytta för medborgare i Sverige. Ett sådant långsiktigt alternativ skulle kunna handla om:

- En myndighetsgemensam webbplats där den myndighet som ansvarar för sakfrågan enligt svensk författning har informationsansvar
- En tjänst för teknisk bearbetning och lagring av information som möjliggör återbruk för olika syften
- Information på flera språk, kanske via en automatisk översättningstjänst
- Etablering av en modern och säker teknik med beständiga länkar¹⁵ som inte ändrar utseende eller plötsligt pekar ut någon annan information än den som avsetts
- Möjlighet att prenumerera på nyheter om konventionens utveckling och Sveriges deltagande i arbetsgrupperna (RSS-nyheter)
- Gemensam struktur och layout för alla svenska clearinghouse-noder.

¹⁵ SKL, Råd gällande beständiga länkar, utkast 201-2013.

5 Naturvårdsverkets förslag för en lösning på kort sikt

5.1 Föreslagen lösning

Den svenska noden för Århuskonventionens clearinghouse föreslås upprättas inom ramen för Naturvårdsverkets webbplats, naturvardsverket.se. Noden bör innehålla grundläggande redaktionella texter och funktioner, men huvudinriktningen bör vara att länka till information hos andra informationsansvariga myndigheter samt vissa organisationer och andra informationssamlade aktörer i enlighet med uppbyggnaden av den centrala clearinghouse-noden. Tyngdpunkten ligger på länkar till andra myndigheter, men i vissa fall, t.ex. när det gäller konsumentfrågor och miljömärkning, kan det finnas länkar till statliga bolag, ekonomiska föreningar, och ideella organisationer.

Skälen till förslagens utformning är som följer:

- Avsikten med den svenska noden är att uppfylla konventionens mål om allmänhetens rätt att få tillgång till miljöinformation, rätt att delta i beslutsprocesser som rör miljön samt rätt till rättslig prövning i miljöfrågor. Detta sammanfaller väl med syftet med naturvardsverket.se, som är att stödja användare i deras miljöarbete, för att uppnå mer miljönytta. Målen för webbplatsen naturvardsverket.se är att öka kunskapen om hur miljön mår och hur miljöarbetet går, att ge effektivare stöd i miljöarbetet och att öka transparensen och delaktigheten i miljöarbetet.
- Förslaget till lösning ligger i linje med Naturvårdsverkets princip om att myndigheten ska vara restriktiv med att starta nya webbplatser, och först undersöka om funktionen och innehållet kan passa in på naturvardsverket.se eller någon annan av myndighetens redan existerande webbplatser.¹⁶ Anledningen är bl.a. att varje webbplats är mycket resurskrävande, eftersom det ställs höga krav på myndigheters webbplatser vad gäller tillgänglighet, språk, uppföljning, etc. En placering inom ramen för naturvardsverket.se underlättar också för användarna att hitta fram till informationen. Det är ur ett sökperspektiv mycket stor fördel att noden finns inom naturvardsverket.se, då det ger mycket ”gratis” i sökrankning. Naturvardsverket.se:s höga rankning beror dels på att den är en myndighetswebbplats, men också för att andra så kallade rankningssignaler arbetats upp över tid, t.ex. inkommande länkar från andra webbplatser med hög rankning.
- Clearinghouse-noder för andra konventioner finns redan idag på naturvardsverket.se. På sikt kan den gemensamma placeringen bidra till en ensad form och användarupplevelse för noderna. En enstaka placering av en clearinghouse-nod på en annan webbplats skulle försvåra denna möjlighet till samordning.

¹⁶ Naturvårdsverkets handbok för användarvänliga webbplatser och e-tjänster, 2016-11-29.

– Det är viktigt att det finns en tydlig sammanhållande avsändare till informationen och ett tydligt ägarskap av förvaltningen. Samtidigt kommer informationsansvaret att vara spritt över olika myndigheter och organisationer, och det blir viktigt att samverka med informationsansvariga aktörer, så att de får förståelse för hur informationen kommer att exponeras i detta sammanhang.

Den webbplats utöver naturvardsverket.se som har en bredare inriktning och därmed skulle kunna komma i åtanke som hemvist för noden är Sverigesmiljömål.se, som på sikt kommer att ersätta miljömål.se. Innehållet i webbplatsen har åtta miljömålsmyndigheter och länsstyrelserna som gemensam avsändare. Naturvårdsverkets har förvaltningsansvaret för Sverigesmiljömål.se. Ansvaret utgår från myndighetens roll som samordnande av miljömålsarbetet, men på vissa sidor på webbplatsen kommer myndigheter och länsstyrelser själva bestämma över innehållet. Sammantaget leder det till att avsändaren/ansvaret för noden skulle bli otydligt. Det främsta skälet för att en sådan placering skulle vara olämplig är att dock att målgruppen för webbplatsen främst är företag och kommuner, inte allmänheten.

– Den nationella noden bör på samma sätt som den centrala clearinghouse-noden bygga på länkar, och inte bygga upp referensbibliotek eller liknande. Att länka till de myndigheter som är informationsansvariga innebär att förslaget följer allmängiltiga principer om god informationshantering.

5.2 Innehåll och funktionalitet i noden

Innehåll och funktionalitet i den nationella svenska noden bör bestå av:

- Svensk- och engelskspråkig beskrivande text om konventionen och dess tre pelare, det tillhörande PRTR-protokollet och GMO-tillägget, samt hur Sverige tillämpar innehållet i konventionen
- Länk till den centrala noden och FN:s webbplats för konventionen
- Länkar till webbsidor på myndigheter som har informationsansvar enligt svensk författning¹⁷, och till vissa organisationer m.fl.
- Möjlighet att dela webbsida via sociala medier och e-post.
- Möjlighet att lyssna på innehållet på svenska och engelska
- Möjlighet att ta del av information på teckenspråk
- Funktioner för intern uppföljning av sidornas användning.

Huvudinriktningen för noden bör vara att länka till andra informationsansvariga myndigheter och i vissa fall till organisationer och andra relevanta

¹⁷ Exempel på sådana författningar kan vara myndigheters instruktioner, informationsansvarig myndighet enligt Inspirelagstiftningen (dvs. lagen och förordningen om geografisk miljöinformation), eller informationsansvar enligt miljöprövningsförordningen.

informationssamlade aktörer. Exempel på sådana myndigheter och organisationer är t.ex. riksdagen, domstolarna, miljömålsansvariga myndigheter, länsstyrelser, kommuner, datavårdar, och när det gäller t.ex. miljömärkning till statliga bolag, ekonomiska föreningar och ideella organisationer. Även länkar till webbplatser som Post- och Inrikes Tidningar (Bolagsverket), Utsläpp i siffror (UTIS), Geodataportalen och Miljödataportalen är relevanta.

Den svenska noden är inte avsedd att lagra texter eller material som redan finns tillgängligt inom naturvardsverket.se, den centrala clearinghousenoden eller annan publik webbplats. Detta gäller t.ex. ”goda exempel”, prejudicerande domstolsavgöranden etc.

Bland de funktioner som konventionssekretariatet nämner som önskvärda för nationella noder finns nyhetsbevakning via RSS. Denna möjlighet har övervägts, men bedöms inte vara relevant i ett förslag på kort sikt, bl.a. eftersom nyhetsflödet skulle vara begränsat. RSS-funktion för naturvardsverket.se:s centrala nivå finns idag, men används i begränsad omfattning. En hänvisning till den centrala nodens RSS-flöde kan övervägas, detta är dock inte i funktion f.n. (september 2017).

5.3 Teknik

Befintlig teknik som idag används för webbplatsen naturvardsverket.se används också i uppbyggnaden av den nationella noden.

5.4 Genomförande

Att bygga upp den nationella noden genomförs lämpligen i en projektliknande form inom Naturvårdsverket. Extern avstämning kan ske t.ex. via de programgrupper som är kopplade till samverkan inom uppdraget ”Smartare miljöinformation/Digitalt först”.

Naturvårdsverket bedömer att en nationell nod skulle kunna byggas upp under verksamhetsåret 2018. I arbetet ingår att ta fram nödvändiga verksamhetstrutiner för underhållet av den nationella noden.

National Focal Point för konventionen finns som tidigare på Miljö- och energidepartementet. Kontaktpunkt för Århuskonventionens clearinghousefunktion hos Naturvårdsverket är Miljöinformationsenheten. Miljögiftsenheten är kontaktpunkt för PRTR-protokollet.

6 Källförteckning

Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG av den 28 januari 2003 om allmänhetens tillgång till miljöinformation och om upphävande av rådets direktiv 90/313/EEG.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG av den 26 maj 2003 om åtgärder för allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön och om ändring, med avseende på allmänhetens deltagande och rätt till rättslig prövning, av rådets direktiv 85/337/EEG och 96/61/EG.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1367/2006 av den 6 september 2006 om tillämpning av bestämmelserna i Århuskonventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor på gemenskapens institutioner och organ.

Miljö- och energidepartementet, Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket, Naturvårdsverkets handbok för användarvänliga webbplatser och e-tjänster, 2016-11-29.

Näringsdepartementet, Uppdrag att verka för digitalt först – för smartare miljöinformation, N2016/02035/EF, 2016-03-10.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, Råd gällande beständiga länkar, utkast framtaget 2012-13.

UNECE, Draft Guidance for National Nodes of the Clearinghouse Mechanism (Revised Document ECE/MP.PP/WG.1/2006/5/ADD.1)

UNITED NATIONS, Rio declaration on environment and development, 1992.

Utrikesdepartementet, Sveriges internationella överenskommelser: Konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, Århus den 25 juni 1998. SÖ 2005:28.

Bilaga 1.

Århuskonventionen i EU-rätten

Århuskonventionen har genomförts i EU-rätten genom antaganden av ett antal direktiv och en förordning. Århuskonventionen har undertecknats av samtliga EU:s medlemsstater och av den Europeiska gemenskapen. De flesta av medlemsstaterna har även ratificerat konventionen.

När det gäller allmänhetens deltagande i beslutsprocesser som rör miljön är det framförallt i två direktiv som frågan regleras på EU-nivå; det s.k. MKB-direktivet (och ändringsdirektivet) och det s.k. SMB-direktivet (*direktiv 2001/42 om bedömning av vissa planer och program*). MKB-direktivet (*direktiv 2011/92/EG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt* och *Ändringsdirektivet (direktiv 2014/52/EU)*) reglerar allmänhetens möjlighet att delta i beslutsprocesser vid myndigheter och domstolar och MKB-krav för verksamheter och åtgärder.

Bestämmelser med krav som rör allmänhetens deltagande i utarbetandet av planer och program finns också i *direktiv 2003/35/EG av den 26 maj 2003 om åtgärder för allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön och om ändring, med avseende på allmänhetens deltagande och rätt till rättslig prövning*, av rådets direktiv 85/337/EEG och 96/61/EG. Det sistnämnda direktivet innehöll även ändringar i MKB-direktivet.

Inom EU har ett antal rättsakter antagits för att anpassa miljölagstiftningen till konventionens krav på tillgång till rättslig prövning, främst genom tillägg i MKB-direktivet och *IED-direktivet (direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp)*. Det saknas dock en övergripande EU-lagstiftning som genomför konventionens bestämmelser om tillgång till rättslig prövning. Allmänhetens tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor var ursprungligen tänkt att införlivas genom ett förslag till direktiv från Europeiska kommissionen från 2003.

EU har också reglerat frågan vad som gäller i förhållandet EU:s institutioner och allmänhetens deltagande i beslutsprocesser i en förordning; *Förordning 1367/2006 om tillämpning av bestämmelserna i Århuskonventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor på gemenskapens institutioner och organ*.

Bilaga 2. FN:s Clearinghouse-mekanismer

Flera av FN:s olika traktat på miljöområdet har clearinghousemekanismer knutna till sig. Nedan finns en beskrivning av några befintliga clearinghousemekanismer:

CBD Clearinghouse (CBD CH): för Konventionen om biologisk mångfald

UNEP – The Convention on Biological Diversity

I beskrivningen av CBD Clearinghouse står:

“Further to decision X/15, its mission is to contribute significantly to the implementation of the Convention on Biological Diversity and its Strategic Plan for Biodiversity 2011-2020, through effective information services and other appropriate means in order to promote and facilitate scientific and technical cooperation, knowledge sharing and information exchange, and to establish a fully operational network of Parties and partners.

This mission is articulated around three major goals:

The central clearinghouse mechanism provides effective global information services to facilitate the implementation of the Strategic Plan for Biodiversity 2011-2020.

National clearinghouse mechanisms provide effective information services to facilitate the implementation of the national biodiversity strategies and action plans.

Partners significantly expand the clearinghouse mechanism network and services.”

“The clearinghouse mechanism consists of the following components:

- The CBD website, acting as the central node
- The network of national clearinghouse mechanisms
- Various partner institutions”

Om CBD CH: <https://www.cbd.int/chm/>

Svensk information på central clearinghouse-nod:

<https://www.cbd.int/countries/?country=se>

Svensk clearinghouse-nod: <http://www.naturvardsverket.se/cbd>

ABS Clearinghouse (ABS CH): för Nagoyaprotokollet

UNEP – The Nagoya Protocol to the Convention on Biological Diversity

I beskrivningen av ABS CH står:

“The Access and Benefit-sharing Clearinghouse (ABS CH) is a platform for exchanging information on access and benefit-sharing established by Article 14 of the Protocol, as part of clearinghouse mechanism under Article 18, paragraph 3 of the Convention. The ABSCH is a key tool for facilitating the implementation of the Nagoya Protocol, by enhancing legal certainty and transparency on procedures for access, and for monitoring the utilization of genetic resources along the value chain, including through the internationally recognized certificate of compliance. Making available relevant information regarding ABS, the clearinghouse offers opportunities for connecting users and providers of genetic resources and associated traditional knowledge.”

Om ABS CH: <https://absch.cbd.int/>

Svensk information på central clearinghouse-nod: <https://absch.cbd.int/countries/se>

Svensk clearinghouse-nod:

<http://www.swedishepa.se/Guidance/Guidance/Species-Protection/Genetic-resources/>

Biosafety Clearinghouse (B CH): för Cartagenaprotokollet

UNEP – The Cartagena Protocol to the Convention on Biological Diversity

I beskrivningen av B CH står:

“The Biosafety Clearinghouse (B CH) is a mechanism set up by the Cartagena Protocol on Biosafety to facilitate the exchange of information on Living Modified Organisms (LMOs) and assist the Parties to better comply with their obligations under the Protocol. Global access to a variety of scientific, technical, environmental, legal and capacity building information is provided in the six official languages of the UN.”

“The term "clearinghouse" refers to a mechanism or institution that brings together seekers and providers of goods, services or information, thus matching demand with supply.

Accordingly, with respect to biosafety information, Article 20, paragraph 1, of the Cartagena Protocol on Biosafety established a B CH as part of the clearinghouse mechanism (CHM) of the Convention on Biological Diversity (CBD), in order to: Facilitate the exchange of scientific, technical, environmental and legal information on, and experience with, living modified organisms; and Assist Parties to implement the Protocol, taking into account the special needs of developing country Parties, in particular the least developed and small island developing States among them, and countries with economies in transition as well as countries that are centres of origin and centres of genetic diversity.

The B CH fulfills its mandate by providing a dynamic platform where information is registered through the Management Centre and where it can be easily searched and retrieved.”

Om B CH: <http://bch.cbd.int/about/>

Svensk information på central clearinghouse-nod:

<http://bch.cbd.int/about/countryprofile.shtml?country=se>

Svensk clearinghouse-nod:

<http://www.gmo.nu/gmoenglish.4.778a5d1001f29869a7fff935.html>

Webbplatsen gmo.nu har upphört. Hänvisning görs till Gentekniknämndens webbplats genteknik.nu.

S/R/B Joint Clearinghouse (S/R/B CH): för Stockholms-, Rotterdam- och Baselkonventionerna

STOCKHOLM CONVENTION

UNEP – The Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants.

ROTTERDAM CONVENTION

UNEP & FAO - The Rotterdam Convention on the Prior Informed Consent Procedure for Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade.

BASEL CONVENTION

UNEP - The Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal.

Sekretariatet har tagit fram och underhåller en central clearinghouse-nod i form av en webbportal som innehåller ”information”, ”community” och ”tools”.

Informationsinnehållet presenteras som:

“The scope of information covered by the joint clearinghouse mechanism is mainly focused on the following broad categories:

- *scientific information;*
- *regulatory information;*
- *capacity building information; and*
- *information on the status of implementation of the conventions.”*

Om S/R/B CH:

<http://www.brsmeas.org/Implementation/KnowledgeManagementandOutreach/Clearinghousemechanism/tabid/5382/language/en-US/Default.aspx>

Svensk information på central clearinghouse- nod:

<http://www.brsmeas.org/?tabid=4466>

Bilaga 3.

Hur har de svenska noderna för FN:s clearinghouse realiserats?

Svensk nod för CBD Clearinghouse: för Konventionen om biologisk mångfald

Den svenska noden för CBD CH utgörs av en svenskspråkig informationssida på naturvardsverket.se med rubriken ”CBD – Konvention om biologisk mångfald”. Webbsidan innehåller **text** om konventionen, dess två protokoll och den nationella strategiska planen för biologisk mångfald.

Sidan innehåller **länkar** till:

- EU-förordningen (511/2014) som reglerar genomförandet av Nagoyaprotokollet (på EUR-Lex, EU:s webbplats för EU-gemensamma dokument) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0511&from=EN>
- Regeringens proposition 2013/14: En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (regeringens webbplats) <http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2014/03/prop-201314141/>
- Figur som visar hur regeringens etappmål (inom miljömålssystemet) för biologisk mångfald och ekosystemtjänster hänger samman med de internationella målen (regeringens webbplats) <http://www.regeringen.se/49bbb6/contentassets/06fc444e747c4c4c9a5e456c8f6a5ad4/mal-for-biologisk-mangfald-och-ekosystemtjanster-m2014.03-a3-format>
- UNEP:s informationssida om CBD <https://www.cbd.int/>
- Vägledning om tillämpning av Nagoyaprotokollet: För användare av genetiska resurser <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Artskydd/Genetiska-resurser/>
- Om genetiska resurser i samhället <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Genetiska-resurser/>
- Relaterat miljö kvalitetsmål: Ett rikt växt- och djurliv <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmalen/Ett-rikt-vaxt--och-djurliv/>

Webbsidan innehåller **funktionalitet** för att:

- skriva ut webbsidan
- dela webbsidan via Twitter, Facebook och Linked In
- kontakta informationsansvarig för frågor och synpunkter via ett elektroniskt formulär
- lyssna på en svenskspråkig uppläsning av webbsidans information

Svensk nod för ABS Clearinghouse: för Nagoyaprotokollet

Den svenska noden för ABS CH utgörs av en engelskspråkig informationssida på naturvardsverket.se med rubriken ” Utilizing genetic resources”.

Webbsidan innehåller **text** om nyheter, vägledningar, EU:s ABS-förordning, Naturvårdsverkets roll, internationell och nationell lagstiftning, begreppsdefinitioner, konventionen om biologisk mångfald samt Nagoyaprotokollet.

Webbsidan innehåller **länkar** till:

- About Genetic resources <http://www.swedishepa.se/Environmental-objectives-and-cooperation/Swedish-environmental-work/Work-areas/Genetic-resources/>
- Environmental quality objective: A Rich Diversity of Plant and Animal Life <http://www.swedishepa.se/Environmental-objectives-and-cooperation/Swedens-environmental-objectives/The-national-environmental-objectives/A-Rich-Diversity-of-Plant-and-Animal-Life/>
- Species Protection Ordinance <http://www.swedishepa.se/Guidance/Guidance/Species-Protection/Species-Protection-Ordinance/>
- Utilizing Swedish genetic resources <http://www.swedishepa.se/Guidance/Guidance/Species-Protection/Genetic-resources/Utilizing-Swedish-genetic-resources/>
- Utilizing traditional knowledge <http://www.swedishepa.se/Guidance/Guidance/Species-Protection/Genetic-resources/Utilizing-traditional-knowledge/>
- Utilizing genetic resources from abroad <http://www.swedishepa.se/Guidance/Guidance/Species-Protection/Genetic-resources/Utilizing-genetic-resources-from-abroad/>
- Awarding research funding and approving products <http://www.swedishepa.se/Guidance/Guidance/Species-Protection/Genetic-resources/Awarding-research-funding-and-approving-products/>
- Being a collection holder <http://www.swedishepa.se/Guidance/Guidance/Species-Protection/Genetic-resources/Being-a-collection-holder/>

Webbsidan innehåller **funktionalitet** för att:

- läsa webbsidan på svenska (*OBS omdirigering till* <http://naturvardsverket.se/sv/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Artskydd/Genetiska-resurser/>)
- skriva ut webbsidan
- dela webbsidan via Twitter, Facebook och Linked In
- kontakta informationsansvarig för frågor och synpunkter via ett elektroniskt formulär

- lyssna på en engelskspråkig uppläsning av webbsidans information

**Svensk nod för Biosafety Clearinghouse:
för Cartagena-protokollet**

Länkadressen för den svenska noden för B CH leder till en webbplats som inte längre existerar, www.gmo.nu. Hänvisning görs till Gentekniknämndens webbplats genteknik.nu.

Länken är avsedd att gå till webbplatsen ”GMO Regulations in Sweden”.

I beskrivningen av clearinghouse-noden framgår:

”In Sweden, the responsibility for different gene technology activities under the Swedish Environmental Code is shared between a number of authorities. This website provides guidance for people who use gene technology, or who are just interested in the subject, in finding information about legislation in force and the requirements that apply for various types of activities. The authorities have jointly produced information about relevant rules and authorities responsible.”

**S/R/B Joint Clearinghouse (S/R/B CH):
för Stockholms-, Rotterdam- och Baselkonventionerna**

Clearinghouse-funktionen har inte nationella noder, men den centrala noden innehåller information (Country profiles) för olika länder.

Bilaga 4.

Vägledning för nationella noder

Önskemål om funktioner och informationsinnehåll m.m. i dokumentet ”Draft Guidance for National Nodes of the Clearinghouse Mechanism”, utdrag.

”Recommended items for the national node home pages are listed below:

- a) Resource directory with content items described according to common content attributes in section B (refererar till dokumentet “Guidance...”¹⁸)
- b) News
- c) Calendar (Convention-related activities in the countries)
- d) Search
- e) Text of the Convention and its amendment in the national language
- f) Text of the Protocol on Pollutant Release and Transfer Registers to the Convention in the national language
- g) Information on implementation (national implementation reports)
- h) Information on compliance
- i) English and local language switch button
- j) National coordinator, focal points for the Convention and other relevant experts (contact details)
- k) Governmental, non-governmental, academic and other organizations most active Convention-related activities in the country (contact details, links to websites)
- l) Date of the last update of the page
- m) Link to Aarhus Clearinghouse
- n) RSS feeds
- o) Social media and print widgets¹⁹”

¹⁸ Utkast till vägledning från konventionssekretariatet: Draft Guidance for National Nodes of the Clearinghouse Mechanism
http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/a_to_i/2nd_meeting/Docs/Guidelines_NN_rev_Inf.3_clearinghouse.doc

¹⁹ ”Window gadget” – grafisk användargränssnittskomponent.